

Moïse devant Pharaon, gravure illustration de Gustave Doré

Enseignement de Rabbi Hiya

Entre Moïse et Pharaon

Comme souvent, le Midrash ajoute au texte écrit des dialogues qui donnent un ton plus pathétique à la situation.

Ainsi l'échange entre Moïse, Aaron et Pharaon est-il amplifié ici par une rencontre en grandes pompes.

שמות רבה (וילנא) פרשה ה' ד"ה יד

אמר ר' חייא בר אבא אותו היום יום פרוזבוטי של פרעה היה ובאו כל המלכים כלן לכבדו והביאו דוראות של עטרות והיו מעטירין אותו שהוא יום קוזמוקרטור והביאו אלהיהן עמהן משעטרו אותו היו משה ואהרן עומדין על פתח פלטרין של פרעה נכנסו עבדיו ואמרו שני זקנים עומדין על הפתח אמר להן יעלו כיון שעלו היה מסתכל בהן שמא יעטרו אותו או שמא יתנו לו כתבים ואף לא שאלו בשלומו אמר להם מי אתם אמרו לו שלוחיו של הקב"ה אנו מה אתם מבקשים אמרו לו כה אמר ה' שלח את עמי וגו', אותה שעה כעס ואמר מי ה' אשר אשמע בקולו לשלח את ישראל, לא היה יודע לשלח לי עטרה אלא בדברים אתם באים אלי, לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אשלח, אמר להם המתינו לי עד שאחפש בספר שלי מיד נכנס לבית ארמון שלו והיה מביט בכל אומה ואומה ואלהיה התחיל קורא אלהי מואב ואלהי עמון ואלהי צידון אמר להם חפשתי שמו בבית גנזי ולא מצאתי אותו, א"ר לוי משל למה"ד לכהן שהיה לו עבד שוטה יצא הכהן חוץ למדינה הלך העבד לבקש את רבו בבית הקברות התחיל צווח לבני אדם שעומדים שם לא ראיתם בכאן רבי אמרו לו רבך לאו כהן הוא אמר להן הן אמרו לו שוטה מי ראה כהן בבית הקברות, כך אמרו משה ואהרן לפרעה שוטה דרכן של מתים לתבען בין החיים שמא החיים אצל המתים אלהינו חי הוא אלו שאתה אומר מתים הם אבל אלהינו הוא אלהים חיים ומלך עולם אמר להם בחור הוא או זקן הוא כמה שנותיו, כמה עיירות כבש, כמה מדינות לכד, כמה שנים יש לו מיום שעלה למלכות, אמרו לו אלהינו כחו וגבורתו מלא עולם, הוא היה עד שלא נברא העולם והוא יהיה בסוף כל העולם והוא יצרך ונתן בכך רוח חיים, אמר להם ומה מעשיו אמרו לו נוטה שמים ויוסד ארץ, קולו חוצב להבות אש, מפרק הרים, ומשבר סלעים, קשתו אש, חציו שלהבת, רומחו לפיד, מגינו עננים, חרבו ברק, יוצר הרים וגבעות, מכסה הרים בעשבים, מוריד גשמים וטללים מפריח דשאים, ועונה חיות צר את העובר במעי אמו ומוציאו לאויר העולם (דניאל ב) מהעדה מלכין ומהקם מלכין, אמר להם מתחלה שקר אתם אומרים כי אני הוא אדון העולם ואני בראתי עצמי ואת נילוס, שנאמר (יחזקאל כט) לי יאורי ואני עשיתיני, באותה שעה קבץ כל חכמי מצרים אמר להם שמעתם שמו של אלהיהם של אלו, אמרו לו שמענו שכן חכמים הוא ובן מלכי קדם, אמר להם הקב"ה לעצמכם קראתם חכמים ולי בן חכמים שנאמר (ישעיה יט) חכמי יועצי פרעה עצה נבערה איך תאמרו אל פרעה בן חכמים אני בן מלכי קדם, ראה מה כתיב בהן אך אוילים שרי צוען חכמי יועצי פרעה, (שם /ישעיהו/ כט) ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר, השיבם אליו שלכם איני יודע מי הוא שנאמר מי ה' אשר אשמע בקולו, אמר לו הקב"ה אתה אמרת מי ה' עתיד אתה לומר (שם /שמות/ ט) ה' הצדיק.

Exode Rabba V, 14

Dire de Rabbi Hiya : c'était le jour où Pharaon recevait les ambassadeurs. Ils venaient munis de leurs divinités lui présenter leurs hommages, chargés en guise de présents des couronnes dont ils le paraient. Ce jour-là, en effet, il était désigné cosmocrate. Alors qu'ils le couronnaient, Moïse et Aaron attendaient à la porte du palais de pharaon.

Ses esclaves vinrent lui annoncer : « Deux vieillards se tiennent sur le seuil !

- Qu'ils montent, répondit Pharaon. »

Quand ils montèrent, il escomptait qu'ils le couronnent ou lui remettent des lettres de créances, mais ils ne s'enquirent pas même de sa santé.

Il leur demanda : « Qui êtes-vous ?

Nous sommes les envoyés du Saint, béni soit-Il.

- Que voulez-vous ?

- Ainsi a parlé le Dieu d'Israël : laisse partir mon peuple. »

Pharaon se mit alors en colère et dit : « Qui est ce Dieu dont je dois écouter la voix, en laissant partir Israël ? Ignorait-Il qu'il fallait m'envoyer une couronne, pour que vous vous présentiez devant moi avec des mots ? Je ne connais point Dieu, et même Israël je ne le renverrai pas. » Il ajouta :

« Attendez que je consulte mes tablettes. » Il entra dans ses archives et s'enquit des divinités de chaque nation énonçant les divinités de Moab, celles d'Amon, de Sidon. En sortant, il leur dit : « J'ai cherché son nom dans mes archives mais en vain. »

Dire de Rabbi Lévi : « A quoi cela est-il comparé ? A un prêtre dont l'esclave était sot. Le prêtre quitta le pays et son serviteur alla le chercher au cimetière. Il se mit à crier aux personnes qui se trouvaient là : » N'avez-vous pas vu mon maître ici ?

- C'est un prêtre n'est-ce pas ?

- Oui !

- Sot, qui n'a jamais vu un prêtre dans un cimetière ? »

Ainsi, Moïse et Aaron dirent-ils à Pharaon : « Imbécile, ne sont-ce pas d'habitude les morts que l'on réclame aux vivants, et non les vivants que l'on trouve chez les morts ? Notre Dieu est un Dieu vivant, alors que les divinités dont tu parles sont mortes. Notre Dieu est un Dieu vivant qui règne sur le monde. Il leur demanda : « Est-ce un jeune ou un vieillard ? Quel âge a-t-il ? Combien de bourgs a-t-il conquis ? Combien de pays a-t-il soumis ? Depuis quand règne-t-il ?

- La force et la puissance de notre Dieu emplissent le monde, lui répondirent-ils. Il était avant que le monde soit et Il sera à la fin du monde. C'est Lui qui t'a créé et a insufflé en toi un souffle de vie.

- Et que fait-Il ?

- Il étend les cieux et fonde la terre. Sa voix taille des flammes de feu. Il entrouvre les monts et brise les rochers, Son arc est de feu, Ses flèches sont une flamme. Sa lance est une torche, Son bouclier une nuée, Son épée un éclair. Il crée les monts et les collines, Il recouvre les montagnes de verdure. Il fait tomber la pluie et la rosée, et fait fleurir l'herbe. Il façonne l'embryon dans le ventre de sa mère et le met au monde. Il renverse les rois et élève les rois (Daniel II).

-Vous mentez depuis le début. Le maître du monde c'est moi ! Je me suis créé moi-même et j'ai créé le Nil, selon le verset d'Ezéchiel (XXIX) : *Mon fleuve est à moi, et c'est moi qui me suis fait* ».

Il réunit alors tous les sages d'Egypte et leur demanda : « Avez-vous entendu parler de leur Dieu ?

- Nous avons entendu qu'il était fils d'hommes sages, et descendant de rois antiques », répondirent-ils.

Le Saint, béni soit-Il, leur répondit : « Vous vous dites sages et vous Me dites fils d'homme sage, ainsi qu'il est écrit (Isaïe XIX) : *Les plus avisés des conseillers de Pharaon sont dénués de raison.* Comment osez-vous dire à pharaon que Je suis fils d'hommes sages, descendant de rois antiques ? »

Qu'est-il écrit à leur sujet : Ah, *ils sont certes insensés les chefs de Tsoan, les plus avisés des conseillers de pharaon. La sagesse des sages s'y perdra, l'intelligence des intelligents se dérobera.* ».

Il (Pharaon) leur répondit : « J'ignore qui est votre Dieu, selon le verset : Qui est Dieu pour que j'écoute sa voix ? » Tu dis : Qui est Dieu ? Un jour tu diras : « Qui est semblable à Toi Dieu parmi les dieux ? » ou encore : « Tu as dit que je ne connais point Dieu ! » Tu diras (Exode IX) : « Dieu est juste ».